

NATUURGEBIEDEN VERBINDEN

Meer ruimte voor dieren

Een prachtige dag! de zon staat alweer wat hoger aan de hemel en het is lekker weekend. Bij uitstek een dag om de bossen in te trekken en te genieten van de prachtige natuur. Het valt de wandelaars op dat ze op sommige plekken vaker dieren tegenkomen. Aan de sporen te zien komen er ook steeds meer soorten bij!

Toekomstmuziek? Ja, maar wel nabije toekomstmuziek, want planten en dieren krijgen meer ruimte. Dankzij de tunnels, bruggen en onderdoorgangen die natuurgebieden met elkaar verbinden, zullen dieren zich veel beter en veiliger kunnen verplaatsen tussen de bos-, weide- en watergebieden. Niet alleen zoogdieren als reeën en vossen maar ook amfibieën als kikkers en padden en reptielen als hagedissen en slangen kunnen zo aan weerszijden van een weg en een spoorlijn komen.

Meer natuur voor plant en dier

Dankzij een plan van drie ministeries zullen in de komende jaren talrijke natuurgebieden in Nederland weer met elkaar worden verbonden. Met de bouw en het gebruik van vaarwegen, wegen en spoorwegen zijn die gebieden als het ware 'doorgeknijpt'. Dieren en planten in deze gebieden kwamen vast te zitten in een onnatuurlijk klein leefgebied. Hun voortbestaan kwam daardoor in gevaar.

Veiliger en een natuurlijker evenwicht

Ieder jaar vinden er tientallen aanrijdingen plaats met grotere dieren als reeën en dassen. Daarvan heeft het auto- en treinverkeer ook hinder. Met kleine dieren, als kikkers, salamanders, hagedissen en insecten vinden er nog meer ongelukken plaats. Het natuurlijke evenwicht raakt verloren en veel dier- en plantensoorten dreigen plaatselijk uit te sterven. Het is daarom zowel voor de veiligheid van mens en dier als voor de natuur belangrijk dat er veilige oversteekplaatsen komen voor dieren.

Natuurlijk evenwicht betekent ook ruimte voor veel verschillende plantensoorten. Dat lukt alleen als planten zich over een groot gebied kunnen verspreiden. Omdat dieren daarbij een rol spelen (bijvoorbeeld zaden in vacht en poep), zijn ook planten gebaat bij natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn.

Schetsboek Natuur

Daarom is er voor de bestaande rijksinfrastructuur in heel Nederland het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO) van start gegaan.

Samenwerken en verbinden

In het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO) werken Rijkswaterstaat, ProRail, provincies en de Dienst Landelijk Gebied samen om leefgebieden van dieren die van elkaar zijn gescheiden, weer met elkaar te verbinden. Het MJPO is een nationaal programma waarin landelijke, regionale en lokale overheden, vaak in overleg met natuurbeschermingsorganisaties, samenwerken om de verbindingen tussen natuurgebieden te herstellen. Dat doen zij met maatregelen als ecoducten, dassen- en andere faunatunnels en ecoduikers.

De Borkeld (Overijssel)

Situatiedriets: Arcadis

Schets ecoduct Hierden

Natuurlijk profiteren de mensen daarvan uiteindelijk ook. Denk aan de kinderen van nu die straks als volwassenen kunnen ervaren dat in Nederland nog veel soorten planten en dieren in het wild voorkomen. Het is de bedoeling dat in 2018 in heel Nederland op 208 plaatsen dit soort maatregelen klaar zijn.

Gezamenlijke oplossingen

Vaak hangt de uitvoering van MJPO-knelpunten samen met andere maatregelen in het gebied. De provincies vervullen een centrale rol. Zij hebben samen met experts op lokaal en landelijk niveau bepaald welke knelpunten aangepakt moeten worden. Ze overleggen met alle instanties om plannen te maken zodat er goede en slimme oplossingen komen. Betrokkenen in het landelijk gebied bepalen gezamenlijk welke knelpunten aan te pakken. De provincie heeft daarbij de regie. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) kan daarbij als gebiedskenner een nuttige rol vervullen, door in opdracht van de provincie gebiedspartijen bij elkaar te brengen en te zorgen dat er afspraken komen over maatregelen en geld. Inmiddels zijn al veel barrières voor planten en dieren opgelost.' Rijkswaterstaat en ProRail zorgen er nu voor dat ook die plannen echt worden uitgevoerd. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor het opheffen van knelpunten rondom rijkswegen en waterwegen en ProRail is verantwoordelijk voor de opheffing van knelpunten rondom spoorlijnen.

Waar nodig werken de beide organisaties samen aan deze maatregelen. Zij hebben de kennis en de middelen om knelpunten aan te pakken. Een knelpunt is een plek waar dieren graag een auto-, spoor en/of vaarweg willen oversteken, maar dat niet kunnen zonder gevaar voor eigen leven. De op te lossen plekken zijn allen gelegen in de ecologische hoofdstructuur. Oplossingen voor deze knelpunten variëren van het bouwen van bijvoorbeeld natuurbruggen en dassentunnels tot het plaatsen, dan wel weghalen, van hekken. Vorm en inrichting hangt af van de soorten dieren die er gebruik van moeten maken en van de plaatselijke situatie. Om zoveel

mogelijk dieren gebruik te laten maken van de natuurbruggen, worden deze net zo ingericht als de omgeving. Struweel, heide, schraal grasland, ruigtekruiden, maar ook boomopslag en natte plekken zorgen ervoor dat diersoorten zich ook op de verbinding thuis voelen. Bij een ecoduct is de maatregel tegelijkertijd een soort natuurgebied boven een snelweg.

Nieuwe natuur

Het aanleggen van al die verbindingen helpt dieren van het ene naar het andere natuurgebied te komen. Maar er is nog meer nodig. Om echt Nederland te kunnen doorkruisen moeten ook stukjes nieuwe natuur worden aangelegd tussen deze natuurgebieden. Samen vormt deze natuur de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (een netwerk van met elkaar verbonden natuurgebieden, dat zich uitspreidt over heel Nederland) met daarin de 'robuuste verbindingzones'. Zo helpen alle betrokken partijen de natuurlijke balans in Nederland te herstellen en te bewaren. Rijkswaterstaat en ProRail zijn zich ervan bewust dat nieuwe bouwprojecten geen nieuwe knelpunten mogen introduceren. Daarom houden zij nu bij de aanleg van nieuwe verbindingen al rekening met de natuurlijke balans in het gebied.

Schets Aradits

Dieren gebruiken gedurende het hele jaar voor hun levensbehoeften als eten, paren of rusten verschillende delen van hun leefgebied. Scheiding van die functies vormt een bedreiging voor het voortbestaan van veel dieren. Daarvoor moet het gebied zo uitgestrekt zijn dat het veel dieren van één soort herbergt. Hebben dieren een te klein leefgebied, dan doet een tekort aan voedsel en aan jonge dieren die de volwassenheid halen de soort uiteindelijk de das om.

Het Meerjarenprogramma Ontsnippering is een gezamenlijk uitvoeringsprogramma van de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), Verkeer en Waterstaat (VenW), Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM). Doel van dit programma is het herstellen van ecologische barrières die zijn ontstaan door aanleg van nationale infrastructurele maatregelen. De uitvoering vindt plaats van 2005 tot en met 2018.